

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

Bæredygtig

På Hans Helgesen-Skolen i Frederiksstad spiller bæredygtighed en stor rolle. Skolen er netop igen blevet udnævnt til »Fremtidens skole.«

Side 3

“

Den direkte kommunikation er vigtig, og den har vi alle simpelthen været for dårlige til.

Udo Jessen, Skoleforeningens formand
efter mødet med SSFs forretningsudvalg

Side 3

Skoleforeningens orkester

Side 6 og 7

FOTO: DANIEL DÜRKOP

Sydslesvig-Crew rykker de unge

Identitet

Valgfag skærper de unges mindretalsidentitet.

I et år har 120 unge sydslesvigere på de ni fællesskoler og Ladelund Ungdomsskole haft SydslesvigCrew på timeplanen. Skoleforeningens styrelse fik torsdag aften et førstehåndsidtryk af, hvordan det var gået, da de to »crewere«, Lucca og Till fra Gustav Johannsen-Skolen samt deres lærer, Jesper Jacobsen, gjorde status. Det var et år med mange besøg af både skoleklasser og voksne fra Danmark. Mange flere, end man havde regnet med. I dialogen med gæsterne udviklede SydslesvigCrew lige så stille en god, vedkommende og spændende måde at bringe Sydslesvig tættere på danskerne nord for grænsen.

- Det handler i høj grad om de unges egen fortælling. Det er det, der gør det til noget særligt, sagde Jesper Jacobsen på styrelsesmødet.

Og netop den tætte dialog med gæsterne har fået de unge til at tænke rigtig meget over deres egen sydslesviske identitet.

- Det er noget vi har diskuteret meget med hinanden, nogle gange til langt ud på natten, fortalte Till.

- Igennem SydslesvigCrew har jeg lært rigtig meget om kulturforståelse og min egen identitet, sagde han.

Lucca har haft lignende oplevelser. - Jeg har altid troet, at jeg kun var dansk, men igennem SydslesvigCrew har jeg fået et mere nuanceret billede af mig selv og min opvækst med to kulturer, sagde hun.

Jesper Jacobsen tror, at faget har

Elever i 9. kl, 10. kl læringsgrupper og 13. årg. dimiterede fra de danske skoler i Sydslesvig i år. Se mere på midtersiderne.

fået mange elever til at rykke sig.

- Formålet med valgfaget er ikke kun at tage imod gæster. Det er identitetsdannende og klæder eleverne på til fremtiden. Det giver dem en større bevidsthed om deres bikulturelle identitet. Og det er noget, alle elever kunne have godt af, sagde han.

Danmarks generalkonsul Kim Andersen, som hyppigt gæster Skoleforeningens styrelsesmøder, roste de to

elever og hæftede sig samtidig ved, at de efter eget udsagn først nu i forbindelse med valgfaget er begyndt med at sætte fokus på deres sydslesviske identitet.

- Det sætter også spørgsmålstejn ved Skoleforeningen, at eleverne åbenbart har været i det danske skolesystem i Sydslesvig uden at møde disse spørgsmål før de blev SydslesvigCrew, sagde han.

Dertil svarede Skoleforeningens

formand, Udo Jessen.

Kulturforståelse

- En identitetsdebat med eleverne giver ingen mening inden 7. eller 8. klasse. Den kræver, at de unge har fået dannelse og historiebevidsthed. Og det er netop i den alder, vi tilbyder SydslesvigCrew, sagde han.

Det tværgående tema »kulturforståelse« i Skoleforeningens nye læreplaner, der er under udvikling, vil

med udgangspunkt i elevernes egen motivation og virkelighed give dem mulighed for at reflektere over deres identitet i relation til omverdenen. Dette tema vil sætte spot på den særlige situation i mindretallets skoler, der gør alle aktører i skolevæsenet til naturlige kulturambassadører. Her kommer SydslesvigCrew også til at spille en vigtig rolle fremadrettet.

Nye læreplaner i alle fag

Udvikling

Med det kommende skoleår får de danske skoler i Sydslesvig nye læreplaner.

Skoleforeningens styrelse vedtog på sit møde torsdag aften nye læreplaner, som bliver gældende fra skoleåret 2019-2020. Desuden besluttede styrelsen navneforandring for tre fag: hjemkundskab bliver til madkundskab, natur/teknik bliver til natur/teknologi, og kristendomskundskab bliver til religion. Styrelsen gav også holdet bag læreplanerne det opdrag at udvikle evalueringsskemaer (de tidligere tabellariske karakterudtalelser) med udgangspunkt i de nye læreplaner. Evalueringsskemaerne skal indstilles til godkendelse på fællesrådsmødet i oktober 2018.

Læreplansarbejdet har været undervejs i godt og vel to år, og der har

været både høringer og præsentationer for lærerne og forældrene. Begge grupper har haft mulighed for at være med til at fylde de nye læreplaner med indhold.

Fælles projekt

- Læreplansarbejdet er en lang proces, som ikke er afsluttet, men udvikles løbende, og det er en god proces, fordi vi omsætter dette store projekt i fællesskab og i samarbejde med de lærere, der underviser børnene og de forældre, som udgør Skoleforeningen, siger områdechef i Skoleforeningen, Eberhard von Oettingen.

Det er første gang i Skoleforeningens historie, at alle læreplaner bliver fornyet samtidig.

- Det har selvfølgelig været en udfordring at få det til passe sammen, men vi har villet det, for at skabe et fælles sprog og en tværfaglighed i alle læreplaner, siger Eberhard von

Oettingen.

Tværfaglige emner

Der er flere formål med de nye læreplaner, siger lederen af Skoleforeningens Center for Undervisningsmidler, Mette Tode:

- Vores læreplaner skal være aktuelle, og de skal lægge sig så tæt op ad dansk pædagogisk virksomhed som muligt. Vi har villet implementere tværfaglige temaer, og så er formålet også at inddrage eleverne i deres egen læring.

Det gør man blandt andet ved at udvikle en evalueringskultur sammen med eleverne og ved at tydeliggøre over for eleverne, hvilke mål der er for deres læring. Derfor er strukturen i alle nye læreplaner ens, og den er meget klar: Der er nogle overordnede kompetenceområder som for eksempel læsning, skrivning og geometri. Dertil hører nogle kompetencemål, som eleven arbejder hen

imod. I forhold til kompetenceområdet læsning er et kompetencemål for eksempel, at en elev kan læse og forholde sig til tekster. For at opnå målet skal eleven udvikle nogle færdigheder og opbygge noget viden. Også hertil opstilles der nogle mål. Læreplanerne er stillet op i en matrix, så alle til enhver tid kan gå ind og se de kompetencemål, færdighedsmål og vidensmål, der er stillet op.

Klarhed

Denne klarhed kommer ifølge Mette Tode også til at have indflydelse på skole-hjem-samtalerne.

- Det bliver mere tydeligt, hvad fagene indeholder, og hvilke forventninger der er, siger hun.

Samtalen bliver således mere konkret, og forældrene har nemmere ved at følge elevens udvikling.

De nye læreplaner kommer til at være vejledende det første år. Det betyder, at samarbejdrådet beslutter,

hvilken læreplan der er bindende. Der er lagt op til en vis fleksibilitet, således at man også kan vælge at bruge dele af de nye læreplaner. Fra skoleåret 2019/2020 er læreplanerne så obligatoriske. I løbet af de kommende skoleår vil der være en række kurser og workshops, hvor lærerne og lederne bliver vejledt i at anvende læreplanerne, planlægge enkelte forløb samt hele årsplanlægningen. Skoleforeningen får dertil hjælp fra en ekstern læringskonsulent, der har været med til at implementere læreplaner i Danmark. Kursusforløbene finder sted i lærernes egne netværk: fagteams inden for fællesskoleledistrikterne, og Skoleforeningens konsulenter følger op på lærernes egen læring under hele implementeringsfasen.

Du kan læse mere om de blandt andet de tværfaglige emner i den næste udgave af Fokus.

Mere side 8

Leder

»School’s out for summer«

Alice Cooper

Så er de magiske uger startet – det er endelig sommerferie! Endelig ubegrænset tid til at lege, cykle, klatre, bygge huler, gå i svømmebad, læse mange gode bøger, overnatte ved venner, sove i telt, gå ud med fiskestangen , spise ribs og solbær, jordbær direkte fra naturen, nyde koldskål med kammerjunkere, kærnemælk med tvebakker, is i alle variationer, grillpølser, snobrød ved bålstedet, sove i telt, osv. osv. Altså at lave alle de dejlige ting, der hører til i en sommerferie, uden at man skal tænke på skole, lektier, opgaver, afleveringer og andet for bare et sekund. Det er kun fantasien, der sætter grænser – og måske lovgivningen – men det er så en anden snak. Måske tager man også på feriebørnsrejse eller Vesterledophold i Danmark, eller man skal ud at rejse med familien i år. Fuldstændig ligegyldigt om sommerferien skal finde sted herhjemme eller et andet sted i Europa – ferie er ferie, og den skal bare nydes!

For en del af vores børn/unge er det nu også den sidste sommerferie i deres liv, fordi de har forladt skolen i disse dage og træder ud i den store verden, hvor de fra nu af selv er skemalæggere for deres fremtidige liv. Det er et stort skridt for et menneske og en ny fase, man træder ind i. Et stort eventyr venter dem, og de er selv aktører i det. Jeg håber, at Skoleforeningen gennem sine daginstitutioner og skoler ikke kun har formået at formidle den nødvendige faglige viden, der hører til for at kunne begå sig i et videre uddannelsesforløb til disse unge mennesker, men også har kunnet formidle den særlige værdi, der ligger i, at de ved at være sydslesvigiske børn på en sydslesvigsk skole er nået frem til eller på vej til noget, som ofte bliver omtalt som en sydslesvigidentitet. En identitet der åbner op for et rummeligt, mangfoldig, demokratisk, humanistisk og tolerant verdenssyn. Jeg ønsker alle de unge mennesker på styrelsens vegne alt det bedste for deres vej igennem livets mangfoldige udfordringer.

Udo Jessen, formand

Som alle årene før så er ugerne inden sommerferien fyldt med ekstrem mange arrangementer, møder og sammenkomster, og jeg indrømmer da også klart, at jeg glæder mig til lidt mere ro og tid i de næste uger. Dansk Skoleforening er den store drivkraft, ja livsnerven, i det danske mindretal, og ud fra vores kerneopgave (sikre børn og unges læring, dannelse, trivsel på bedst muligt måde og i et mindretalskontekst) er vi involveret i rigtig mange ting, der sker i Sydslesvig. Ud fra vores kerneopgave og selvforståelse har vi etableret et intenst og velfungerende samarbejde med de andre foreninger og organisationer i mindretallet. Derfor er vi også med til så mange ting og ”blander” os i så mange ting. Skoleforeningen sikrer mindretallets fremtid, og vi sender børn og unge ud i verdenen i og uden for Sydslesvigs grænser, som er velrustet til arbejdslivets udfordring. Det har vi fået klart bevis på med forskellige uvildige undersøgelser, der er blevet foretaget i de sidste år. Vi skaber endog en økonomisk merværdi i forhold til de tilskud vi for fra Danmark! Det bør egentlig ikke spille en rolle, om vi er en økonomisk god forretning eller ej - men vi lever i de tider vi nu engang lever i, og der elsker man at måle, veje og tælle op og dette ofte med en økonomisk indfaldsvinkel. Så vi er glade over også at have bestået denne lakmusprøve.

Dansk Skoleforening er en succeshistorie i mindretallet, og vi har formået at forny os, evaluere os, forandre os permanent og dermed altid været nogenlunde tidssvarende i henhold til de forventninger er og de udfordringer det giver at befinde sig i et samfund under konstant forandring. Vi står stærkt med hensyn til vores elevtal og vores engagerede forældregruppe. Tusindvis af aktive forældre danner vores basis, så vi stadigvæk med stolthed kan sige – Skoleforeningen arbejder ikke for forældre, forældrene er ikke en målgruppe i Skoleforeningen - nej - forældre er Skoleforeningen og Skoleforeningen er os forældre! Efter sommerferien skal vi konkret tage stilling til den vanskelige økonomiske situation, Skoleforeningen befinder sig i. Vi har da allerede taget fat i emnet både på styrelsesmøderne og på klausurdagen. I mindretalspolitikken skal samrådsaftalen evalueres og videreudvikles, der skal diskuteres struktur, gæsteværelsesproblematikken og meget andet. Jeg siger tak for godt samarbejde med Grænseforeningen, alle de danske foreninger og organisationer herhjemme i Sydslesvig og Sydslesvigudvalget. En stor tak selvfølgelig til alle de engagerede forældre og ansatte i systemet. Uden dem ville skoleforeningen ikke stå der, hvor vi står i dag.

Jeg ønsker en rigtig god sommer til alle.

FOTO: ARKIV

2014 mødtes skoleelever på Danevirke til et arrangement om 1864.

Verdensarv i Sydslesvig

Udmærkelse

Udmærkelse skaber opmærksomhed omkring den regionale historie.

Det historiske danske voldanlæg Danevirke i Sydslesvig er netop blevet udnævnt til UNESCO-verdensarv sammen med vikingebyen Hedeby (Haithabu). Dette har UNESCO besluttet på et møde i Bahrain. Det danske mindretal har været med i ansøgningen via dets Danevirke Museum.

Det er helt fantastisk, siger Skoleforeningens formand, Udo Jessen og takker Sydslesvigsk Forening for deres arbejde med ansøgningen.

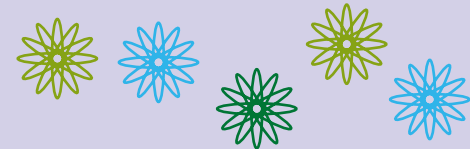
SSF er allerede i dag med til at bevare, pleje og fortælle om voldanlægget. Organisationer driver Danevirke

Museum, hvor gæster servicerer på både dansk og tysk.

- Det er en ære for os som dansk mindretal at kunne tage vare på en så vigtig del af vores fælles historie. Vi vil nu sammen med vores tyske og danske partnere se på, hvordan vi kan bruge verdensarven som løftestang til at udforske anlægget bedre, udvide den arkæologiske park og udvikle en endnu bedre præsentation af Danevirke, siger formanden for SSF, Jon Hardon Hansen.

Og det ser Udo Jessen frem til: - Jeg håber, at denne udmærkelse skaber endnu mere opmærksomhed hos sydslesvigiske skoleklasser omkring vores regionale historie, og at udmærkelsen er med til, at de kommer til at opleve museums-pædagogik på Danevirke Museum, siger Udo Jessen.

Nye ledere

Min institution: A.P. Møller Skolen, fællesskoleafdelingen.
Navn: Thomas Lodberg-Christensen
Alder: Uha den var slem... 46 år.

Familieforhold: Kone: Carina, barn, Cecilie, husdyr: hund: Bacon (rød cockerspaniel), marsvin: Alvin, fisk: Bubbi, Fibi, Mal, Evie, Harry, Uma.

Jeg kommer oprindeligt fra: Nors, Thy.

Jeg er blevet leder i Sydslesvig fordi: jeg gerne vil være medvirkende til at gøre en positiv forskel for børn og lærere på A. P. Møller Skolen. Jeg vil rigtig gerne være med til at sætte den pædagogiske kurs.

Mine fritidsinteresser er: Løb, cykling og golf.

Min yndlingsbog/film/musik: Yndlingsbog: The secret race - Tylor Hamiltons bekendelser. Yndlingsfilm: Pretty woman og Notting Hill, og ja, jeg er en stor romantiker. Musik: Pop og rock.

I skolen var jeg bedst til: Idræt og samfundsfag.

Jeg har før arbejdet som: Maskinsnedker og lærer.

REDAKTIONSKOMITE

Udo Jessen
Birgit Jürgensen-Schuhmacher
Lars Kofoed-Jensen
Petra von Oettingen
Eberhard von Oettingen
Redaktion og layout:
Daniel Dürkop
Tlf. 0461-5047104
kommunikation@skoleforeningen.org

En skole med bæredygtighed i centrum

Natur

Den danske skole i Frederiksstad får endnu en udmærkelse for sit engagement i forhold til naturen.

Hans Helgesen-Skole fik i sidste måned endnu en udmærkelse som »fremtidens skole« i Slesvig-Holsten. »Zukunftsschule Schleswig-Holstein« er et initiativ fra delstatens institut for kvalitetsudvikling på skolerne (IQSH). Initiativet udmærker skoler, som gennemfører bæredygtige projekter. Med den nye udmærkelse er Hans Helgesen Skolen nu på det højeste trin, en skole i delstaten kan opnå.

- Det er vi selvfølgelig meget glade for, siger Frederik Pers, som er i en årrække har etableret et biavlprojekt på skolen.

Det er en fast del af det pædagogiske arbejde på Hans Helgesen-Skolen, at eleverne gennem oplevelse og erfaringer med naturen får indsigt i fænomener og sammenhænge, som har en værdi i det daglige liv. Her er biavlprojektet et godt eksempel, for det handler ikke bare om at stille nogle bigårde op. Skolens elever har anlagt en frugtplantage og et biotop, de slynger honning og oplever årets gang i bigården. Projektet ledsages af undervisningsmateriale og tværfaglige aktiviteter.

Nationalparkskole

Hans Helgesen-Skolen er også nationalpark-skole, hvilket vil sige, at skolen engagerer sig i et netværk omkring vadehavet.

- Det er en vigtig opgave for os, siger lærer Sybilla Nitsch.

- At være nationalparkskole betyder, at vi arbejder med emnet Vadehavet i undervisning. Vi får faglig og organisatorisk rådgivning fra nationalparkforvaltningen, besøger Vadehavet og deltager i aktionsdage.

Sybilla Nitsch er også med på det hold af sydslesvigske lærere, som har fremstillet undervisningsmateriale om nationalparken på dansk, som kan bruges i Skoleforeningen, og som har intensiveret nationalparkens samarbejde med skoler tæt på vadehavet på den danske side af grænsen.

Et andet projekt på Hans Helgesen-Skolen handler om vilde blomster.

- Vi har sammen med organisationen »Blühende Landschaften«, som støtter naturprojekter, etableret en mark med vilde blomster på omkring 700 kvadratmeter, fortæller Sybilla Nietsch.

- »Blühende Landschaften« har vejledt os og stillet blomsterfrø til rådighed gratis for at kunne gennemføre projektet, siger Frederik Pers.

Ved hjælp af en af skolens forældre, som har de nødvendige land-

FOTOS: DANIEL DÜRKOP

Skolens elever er involveret i de forskellige projekter.

Naturen er lige til at tage fat i.

brugsmaskiner, har skolens elever og lærere så etableret en cirka fire meter bred stribe rundt om sportspladsen. Her vokser der 23 forskellige blomster: vilde gulerødder, tidsler, kornblomster, slangehoveder og gå-

seurt. Det tiltrækker et hav af insekter fra forskellige sommerfugle og trips til humlebier og svirrefluer.

Komme i gang

- Det kræver selvfølgelig lidt arbejde

23 forskellige blomster og et hav af insekter finder man på marken.

at komme i gang, siger Frederik Pers. Græsarealet skulle pløjes og harves nogle gange for at få rødderne op. Så plantede vi frøer på en- og toårige blomster, vandede det ordentligt i starten, og nu passer den vilde

blomstermark sig selv, siger han. Og det gør den i to til fire år.

- På et tidspunkt kommer græsset og brændenælderne tilbage, så må man starte forfra, siger Frederik Pers.

Den direkte kommunikation

Møde

Skoleforeningens og SSFs folkevalgte har fået vendt aktuelle udfordringer.

Skoleforeningens styrelse og Sydslesvigsk Forenings forretningsudvalg sad forenede sammen på Flensborghus for at diskutere aktuelle emner.

- Der har været en del sager, som det har været vigtigt at få vendt, siger Skoleforeningens formand, Udo Jessen.

Positiv stemning

- Den direkte kommunikation er vigtigt, og det har vi simpelthen været for dårlige til, siger Udo Jessen. Vi har på mødet talt ud om mange forskellige ting, store og små, og der har været en positiv stemning og en god tone. Den direkte dialog har fået os tættere på hinanden og vi er endnu engang blevet bekræftet

i, hvor vigtigt det er, at vi arbejder tæt sammen og skaber forståelse for hinanden. Derfor har vi besluttet, at vi holder disse møder med jævne mellemrum og det næste finder allerede sted her til efteråret, siger Udo Jessen.

Skoleforeningens styrelse og SSFs forretningsudvalg skal nu mødes jævnligt for at diskutere aktuelle emner.

FOTO: ARKIV

De sydslesvigske dimittender og studenter

Studenterne fra Duborg-Skolen.

Afgangseleverne fra Jens Jessen-Skolen.

Afgangseleverne fra Duborg-Skolen.

Afgangseleverne fra Læk Danske Skole.

Afgangseleverne fra Jes Kruse-Skolen.

Afgangseleverne fra Sønderbrarup Danske Skole.

Jes Kruse Skolens dimittender

Lennart Bautze, Jule Bremer, Alina Christian
ge, Johanna Kownatzki, Alva Kronberg, Benett
Mischke, Michelle Nagel, Lukas Neve, Luca Skry
Stelzer, Pia Blaufuß, Oke Brandt, Hjalmar Hadl
Lars Jürgensen , Jaarne Krebs , Björn Kuhlman
, Stine Moormann , Ellena Pawaletz , Pael Sch
mosen , Lasse Wintjen, Jonna Franzen , Nikla
Kristensen , Franka Timm , Franziska Kölsch.

A. P. Møller Skolens dimittender

Sten Arlt, Merle M. Bahr, Svea Bandemer, Jon
Bock, Andrea Bucur, Nic C. Böhrnsen, Bennet P
B. Dallmeyer, Niklas Geske, Julius R. Goldgräbe
hlweg, Linea Huy, Gordon Jakobsen, Thies Kran
elssen, Pierre Rechenbach, Kevin Schwenker, Er
Bahr, Simon Bahr, Simeon Fuhr, Moritz Guddat
se, Raika L. Jerzembeck, Philip C. Johannsen, M
Klein, Mette J. Klomfaß, Torben Kohrt, Josh Kol
Kubovcsik, Per B. Kühl, Justin B. Lange, Max J. L
R. S. Mahr, Felix J. Plögert, Max Momme Pries, J
Marius Salchow, Flemming Schnoor, Maylin Sch
Tramm, Marie Westphal,

Duborg-Skolens studenter

Linn-Christin Abel, Ingeborg Aggerholm, Sop
Allkemper, Jonathan Arnkjær, Lasse Arp, Jakob
tas Bechtloff, Dennis Behnemann, Ian Joel Biech
Binder, Gesa Boysen, Tore Andreas Bruns, Hjalte
Börner, Rasmus Carlsen, Mia Sofie Carlsen, Luis
stensen, Mia Bridstrup Christensen, Mads Corn
Croonen, Jonna Marieke Dettmann, Jan Domey
Vincent Dähndel, John Julius Flounders, Jannik
Franzen, Kaja Maira Friedrichsen, Katharina G
Lærke Rahr Futterup, Isabelle Naomi Gehrke, M
Frederik Graf, Henning Jiri Groß, Joshua Hanse
Tillmann Hansen, Torben Harck, Kira Sophie H
Hinge, Lasse Hoffmann, Haakon Jarl Hogeveen
le Jacobsen, Clara Fee Jensen, Gina Marie Jense
sa Jockel, Melina Kaetow, Ben Jasper Kern, Kim
Pierre Hübertz Knudsen, Kilian-Nikolai Krame
Dennis-Alexander Kulinski, Kilian Lukas Kurzl
nick, Mads Lausten, Christopher Rouven Oliver
Gérard Lubin, Jasper Lund, Jannek Johnny Lun
Lund, Harriet Matzen, Lise Meiburg, Maximilia
Moltzen, Celina-Imke Mommsen, Jannika Müll
Layla Nerlich, Madita Nielsen, Emilia Grace Ny
je Patzke, Lukas Pauls, Lena Petersen, Luca Pra
Sophie Reimer, Lotta Rohde, Lennart Roll, Jann
Kim Hauke Rust, Nilay Sacan, Kim Christian S
Schnack, Mia Schodlok, Nils Frieder Schoof, Lau
ber, Nicolai Schröder, Niclas Siewertsen, Linda
Christa Merike Svejka, Jule Pauline Sösemann,
Celine Thordsen, Telsche Toben, Tjark Torp, Lea
na-Sophie Trojan, Viviane Ogheneovo Ugha, Eil
rich, Malte Ullrich, Lena Vater, Sofie Katrine St
Voss, Oliver Wagner, Anna Bella Watz, Eyleen C
kind, Peer Weidemann, Tanja Ninette Angelika
Wichert, Mariella Wiese, Tom Kristof Wiese, Le
rieke Wulff, Amalie Dandanell Ørsted,

Husum Danske Skoles dimittender

Julia Behrendsen, David Carstensen, Jon Chri
lina Laas, Nadja Dekière, Torben Malte Dietrich
Dietz, Yasmina Ermert, Denise Finsterbusch, M
Melanie Gebhard, Bjarne Gerlach, Lena Grunow
Harring-Petersen, Wilja Sophie Hoffmann, Reb
Sige Marie Jürgensen, Jan-Niklas Kratochvil, Fe
Loff, Marc Leon Mahmens, Madelaine von Mal
ma Matthies, Zoe Mertens, Jon Henrik Broe Nic
Nommsen, Sophie Nottelmann-Ulonska, Mayli
Parlow, Paul Elias Pauli, Anna Rechin, Ida Joha
Monique Simmon, Bastian Steinbach, Damian
Malou Sörensen, Delina-Mourien Tiedje, Anna
carda-Allegra Ueth, Rasmus Wunderlich.

Duborg-Skolens dimittender

Merle Marie Carstensen, Helene Valeur Faber
Geldschläger, Janne Svea Grubert, Penele Sophi
nard Jauch, Emilia Solbjerg Lamhauge, Thor Ra
Magnus Levin Christian Mahler, Milan Matiaske
Jan Bentje Rück, Malin Julanda Stahl, Johanna
Gina Thomsen, Noah Sübenkrüb Vetter, Marcia
Katharina Andresen, Kian Bergholz, Malte Boe
Amy Neve Frerks, Rune Jessen Hinrichsen, Bo
sen, Maya Vandkrog Kjærsgaard, Kim Mia Knel
Luk Jale Meesenburg, Catinka Ott, Victor Lazlo
elever, Malte Brodersen, Patrick Görtz, Jule-Celi
le Neimöck, Clara Eline Nielsen, Maria Josefine
vin Dendtler, Alexander Dierigen, Jens-Christia
Winks,

A.P. Møller Skolens studenter

Davy Gabriel Adonäi, Milo Kalle Asmussen, F
Kaya Bornschein, Debora Carstensen, Laura Eh
Ernst, Lara Germer, Carla Grahl, René Granitzk
Haß, Nine-Kristin Hüttner, Jesper Jessen, Lara
Hannah Kruse, Julia-Alexandra Krüger, Torben
Per Finn Petersen, Lena Reeger, Lotta Wagner, A
Dörte Andrea Baltz, Anna Katharina Baltz, Lar
sen, Leo Frodo Dallmeyer, Wenté Finn Eggers, V
se Grimm, Peter Aleksandr Gründer, Niels Jacob
Michel Hardenberg, Jana Julia Harms, Jonas Kl
Langner, Maike Maurer, Jonathan-Sebastian Me
nah Möller, Sophie Reiher, Jessica Skibbe, Nils O

sen, Mette Knig-
Mahmens, Declan
ydstrup, Robert
er, Luc Justen ,
n , Kalle Markau
üller , Jesse Sie-
s Kosbab , Richard

dis Beck, Emma
M. Cooper, Tom
Charlotte R. Ho-
ner, Katrine Ne-
rik Witt, Jannis
, Celina M. Hei-
arit Jöns, Eva L.
lmann, Peer Ole
Lassen, Hanna
Jonas Rehbein,
nwandt, Kilian

hie Margaretha
Emil Bang, Felici-
k, Andra Kiliana
e De Buhr, Linus
se Anne Fly Chri-
elius, Lea Marie
er, Leonard Lino
k Franke, Jonas
Christine Fuchs,
alte Gerth, Simon
n, Keanu Hansen,
illebrecht, Anna
Peter Hüttl, Mer-
n, Hannah There-
Oliver Knappert,
r, Karla Krüger,
bach, Mandy Köp-
Lohnert, Frédéric
d, Marcel Lucas
n Meurer, Nadine
er, Linn Nebbe,
gaard, Lea Sün-
vato, Henri Prey,
is Rosenberger,
heppach, Simon
ara Joana Schrei-
Stoklasa, Stella
Jeppe Thiesen,
Irene Triepel, Li-
ke Christoph Ull-
orm Johannsen
Christine Wede-
Weihrauch, Lasse
a Wrobel, Frede-

stiansen, Ma-
n, Jan-Hendrik
erten Frank,
y, Kjersti Sophie
becca Honschek,
nja Krüger, Jytte
ttky, Thora Nai-
colaysen, Michelle
n Pangratz, Leon
mna Seemann,
Stratmann, Lina
Lena Timm, Ri-

, Sarah Maeve
e Heydorn, Leo-
vnsbjerg Liedtke,
e, Tom Potthoff,
Leonie Tams,
Sophie Völker,
ck, Max Davids,
Cornils Jendrich-
ls, Raja Maresch,
Tech, , ESA 10
na Jensen, Ju-
Reichardt, Cor-
n Tack, Jan Leon

Franziska Becker,
lers, Florian
i, Målin Meta
Gabriele Kraft,
Musolf, Jana Oye,
Aljoscha Wiesner,
s-Bo Christian-
Veit Felske, Las-
o Hagge-Nissen,
üver, Christian
eyer-Küpers, Han-
Ole Wagenknecht,

Gyde Wißbars, Franziska Berta Zinke, Finn Aichner, Victoria Akosua Antwi-Mauter, Jakob Braun, Til Timo Carstensen, Mat-tes Griemert, Tayla Maïke Sonja Hansen, Lennard Höft, Pearl Johanna Knappke, Pia Kulp, Dennis Meister, Nova Katharina Meurer, Jytte Meyer, Jessica Miermeister, Enrico Robin Oettgen, Alicia Peitzsch, Malin Pries, Philip Rolfs, Tom Salchow, Johan-na Melissa Steinbeck, Lisa Thiesen, Maj Ghislaine Tolkmitt, Louisa Weise, Jan-Ole Zander, Janin Brandt, Lotta Eichhorst, Linda Kristina Fischer, Michelle Neumann, Jolie Winona Zoe Organista, Dana Marie Ringeloth, Leif Schwichtenberg, Alina Stahl, Melina Lulu Thomsen, Rosalie Avola Ueth, Jana Celi-ne Vanscheidt, Maibrit Wiesner, Alina Bahr, Max Jacob Alfred Baumgärtel, Asger Beyer, Johanna Boldt, Louis Stanley Ragnar Boseck, Mira Brix, Rieke Cibis, Anna Paulina Diedrichsen, Ay-lin Eggers, Henning Frenzel, Katharina Gruhlke, Carl Leonhard Kellner, Paula Helene Sofie Mühlich, Rieke Neelssen, Lysienne Mercedes Oehlert, Lasse Florian Petersen, Larissa Rechenbach, Niklas Rehbein, Fynn Holger Hans Erich Rosenberg, Lea Schne-ider, Ines Schulze, Trine Lise Settgast, Mayra Stickelbruck, Ma-rietta Stratmann, Romy Wellenkötter.

Gustav Johannsen Skolens dimittender

Marie Solveig Bartmann, Lisa Sophie Bollmann, Sophia Mei-er Hansen, Lisann Hartwig, Celine Hübertz Knudsen, Merit Meyer, Lenia Ove, Kari Lis Schäfer, Malou Seidler, Anna Trojan, Tobias Aumüller, Jesper Hansen, Jacob Alexander Heeck, Friis Anton Jensen, Mads Emil Jensen, Wilhelm Asger Klausen, Hans Krause, Mike Thore Lorenzen, Timon Mader, Jerrik Torp, Haak Zirkwitz, Nina Katrine Storm Behnke, Jule Hansen, Mik-keline Hansen, Joanne Darlene Helmer, Aileen Caprice Jensen, Lotta Johanna Knipping, Lucca Mikkelsen, Jayleen-Michelle Nickel, Mette Herrguth Nissen, Zoe Poppendicker, Lara Schel-ke, Paulina Stibi, Gina Maria Volger, Jeremy Leon Gulow, Till Rasmus Hölzl, Rasmus Nissen, Karim Alexander Sahsay, Dar-rel Connor Schönfelder, Thies Wilke, Johanna Mika Lass, Laura Milschewsky, Mathilde Hohwü Mortensen, Whitney Estefania Partlow, Malin-Wiebke Rabeler, Julie Fryd Joost, Morten Be-nedikt Bley, Malte Jensen, Kristian Streubel Mylin, Peer-Chri-stian Stenstrup Nießen, Jonass Frederik A. Wedel, Franziska Damm, Patrizia Leverenz, Markus Kim Anthonisen, Kevin Bis-choff, Jannik Bødker Møhl, Justin Marvin Erfurt, Svend Oliver Hansen, Phillip-Kjell Lorenzen, John Leon Villamor.

Sønder Brarup Danske Skoles dimittender

Elina Brendler, Lina Maria Rieß, Michel Büscher, Jan Conow, Fabian Lorenz, Philip Nissen, Vivien Carstensen, Sarah Wohl-gemuth, Andreas Becker, Paul Meiburg, Merten Wienecke, Ju-le Burkschat, Natalie Crain, Bente Gondesen, Merle Hansen, Liv Hansen-Olizeg, Finja Löffler, Leonie Mangelsen, Elisabeth Nissen, Pauline Paysen, Lilja Ricklefs, Annika Samp, Christin Schnitz, Jenny-Lee Schnitz, Fiona Stuiber, Lukas Germer, Ni-kolas Langner, Mattis Lau, Robin Luszczak, Martin Möller, Jan Nissen, Jonas Stapel, Luca Thiele, Miguel Torres, Nicolai Wiesner, Lea-Marie Rohrbeck, Jerrik Truelsen.

Cornelius Hansen Skolens dimittender

Tim Davids, Emilia Fuchs, Sindi Silina Jensen, Jona Köpnick, Oscar von Oettingen, Gaia-Luna Sydow, Tobias Harms, Emma Karlotta Hems, Joshua Heuer, Solveig Kleinert, Cheyenne Lia May Naß, Niels Ole Rehbein, Jennifer Reiser, Ronja Unverzagt, Nils Andersen, Laura Behnemann, Sabrina Friedrichsen, So-phie Fünning, Klaas Hanl, Joos Michel Hansen, Tjorben Hen-ning Heckel, Bennet Jensen, Jendrik Kaetow, Niglas Kohnle, Henrik Lassen, Vivien Lorenzen, Haris Musa, Kiara Schwen-sen, Emely Edith Thomsen, Ervin Vrevic, Finja-Marie Wieder, Adrian Wiese, Vivienne-Sophie Arf, Dorian Lenny Brettel, Jill Carla Marie Davids, Caroline Amalie Dittweiler, Collin Eggert, Johanna Franzen, Luca Lewe Jannsen, Joelle Naima Jasari, Li-ne Jorde, Nils Kraschon, Janne Christin Lahnstein, Caja Joan Loelf, Jamie Michaelsen, Solvej Neumann, Maya Michelle Rei-mann, Morten Reimer, Lilly Schultz, Lukas Steinert.

Jens Jessen-Skolens dimittender

Calcin Güth, Anna Hansen, Lasse Krohn, Kevin Lipkow, Christian Maksimovic, Julina Wohlgemuth, Ben Ole Andresen, Ole Chr. Krueger, Rhianna Lewis-Preece, Lukas Sager, Sarah Schramm, Mika Pohl, Kim-Elias Vogt, Kim Lara Papke, Finn Andresen, Rune Blaue, Marcus Christensen, Dana Hansen, Jo-nas Heil, Clara Hüning, Pauline Kruse, Florian Kähler, Michel Lau, Nele M. Lorenzen, Menk Möller, Lina Petersen, Arvid Tru-elsen, Fabian Tschutter, Jan Peter Wachholz, Tim H. Becker, Lavinia Bock, Natassya Feldmann, Famke Gischler, Svea Gus-chl, Kim Marion Jacob, Lukas Klein, Lucas Krag, Clas Lorenzen, Vivien Mohrmann, Konrad Nehls, Laurits Radzio, Mark Rie-mann, Kaya Schlör, Poul Kaspar vom Endt, Rasmus Zielke.

Læk Danske Skoles dimittender

Torben Beckmann, Hanna M.Heinritz, Marie Heimrath, Lil-ly Johannsen, Kim Kiara Lehmann, Marie-Louise Petersen, Enni S.Scholz, Emma Wagner, Christian Witt, Marina Andren-sen, Jonas Andresen, Nele Bade, Sina Callsen, Tade Jap Carl, Herle Christiansen, Lina Christiansen, Timo de Vries, Leon Meyer-Dulheuer, Mika Edling, Antonia Ertzinger, Kaja M. Ert-zinger, Julia Friedrichsen, Jörn Patrick Gilde, Line Anna Har-tenstein, Pascal Hornung, Luc Olsen Hartman, Jonas Ingwer-sen, Caja Runa Jürgensen, Lute Paul Kirchner, Jonas Küthe, Nele Kristin Lenk, Jette Littman, Max Lutz, Mia Martensen, Antonia Miessen, Sarah Müller, Amelie Mink, Sünja Momm-sen, Antonia Nissen, Lukas Nissen, Pia Petersen (Nykirke), Helle Marit Petersen, Anna Lena Petersen, Julian Petersen, Pia Petersen (Nibøl), Marvin Petersen, Freya Lena Petersen, Ni-colaj Skov Reimann, Merlin Schirduan, Jens Schröder, Janea Siewertsen, Lasse Steffensen, Fenna Strufe, Luna Tiedemann, Amy Lucilla Andersen, Lynn Ofschenka, Sophie Passlack

Afgangseleverne fra Gustav Johannsen-Skolen.

Gustav Johannsen-Skolen.

Gustav Johannsen-Skolen.

Afgangseleverne A. P. Møller Skolen.

A. P. Møller Skolen.

Afgangseleverne fra Cornelius Hansen-Skolen.

Studenterne fra A. P. Møller Skolen.

Afgangseleverne fra Husum Danske Skole.

Kloden rundt med SKURK

Koncert

SKURK står for »Skoleforeningens Underholdningsorkester« Det 38 personer store orkester tog lørdag aften den 9. juni knap 300 publikummer med på en musikalsk jordomrejse. Der var både klassiske værker, moderne pop- og rocknumre og så en enkelt om'er.

- Jeg er sikker på, at vi er nødt til at skaffe flere siddepladser til koncerten i morgen,

sagde Bente Stenger til generalprøven på SKURKs dagen før koncerten på A.P. Møller Skolen.

Det kom til at passe. Sammen med de 14 personer fra koret fra Flensborg »Kor er Cool« og orkestrets 38 personer, var der over 300 personer i skolens festsal, der var kommet for at opleve koncerten.

Det var en stolt formand for Skoleforeningen, Udo Jessen, der bød alle velkommen.

- Det er mig en stor glæde at byde forældre, venner og interesserede velkommen til vores musikalske flagskib SKURKs årlige koncert, sluttede han og gav ordet videre til Jens Henriksen.

Han skulle lede publikum gennem koncerten. Til daglig er han leder af Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

To afdelinger

Koncerten var delt op i to afdelinger med en indlagt pause. Den første afdeling var helliget den klassiske genre, anden afdeling var sammen-

FOTO: GEORG BUHL

Forleden gav Skoleforeningens Underholdningsorkester - Skurk en koncert til på A. P. Møller Skolen. Her er hele orkesteret sammen med Koret »Kor er Cool«.

Rebecca Beland (basklarinet) takkede Bente for det store arbejde, hun udfører, og udtrykte alles taknemmelighed. For mig er orkesteret blevet min kernefamilie, sluttede hun sin takketale.

sat af kendte pop og rocknumre.

- Tak for tilliden. Det er så mig, der skal føre jer gennem aftenens program, sagde en smilende og veloplagt Jens Henriksen.

Det gjorde han med stor sikkerhed. Mellem numrene havde han en velforberedt introduktion, der dannede overgangen fra det ene til det

næste stykke musik.

Introduktionen omfattede både musikken og den historiske sammenhæng, den er en del af.

- I den første afdeling kommer I på en tur rundt om jorden. I kommer gennem musik fra Rusland, Ukraine, Ungarn, Armenien, Japan og Amerika, fortalte han.

“ Snak ikke med publikum, når I spiller til en koncert

Bente Stenger,
dirigent
gode råd til generalprøven

Målt på klapsalverne tog orkesteret gentagende gange publikum med storm. Og ekstraordinært da den 18-årige klarinettisten Clara Andresen havde leveret et solonummer.

En enkelt gang gik det galt for orkesteret og dirigenten.

I begyndelsen af stykket af Allan Hovehanness stoppede Bente pludselig musikerne med en armbevægelse.

Musikken forstummede som på tælling, og hun vendte sig om mod publikum.

-Nogen gange kommer man ikke godt fra start. Vi fandt simpelt hen ikke hinanden. Vi begynder forfra, sagde hun.

Og så lykkedes det, og de høstede

igen stort bifald.

Anden afdeling

- Nu skal vi på tur gennem Amerika, England Norden, og vi ender i Danmark, lød det fra Jens Henriksen.

Han præsenterede også koret »Kor er Cool« fra Flensborg, der ledes af Frøya Gildberg.

- Glød jer, de akkompagnerer flere af numrene, sagde han.

Det blev en forrygende afdeling med kendte numre som Follow Me, I feel good og Here comes the sun. Højdepunktet nåede de med det sidste nummer i programmet, Nephews »Hjertestarter« Her var orkestrets to suveræne sangerinder Helene Frank og Ane Schöler rigtig på hjemmebane.

Hele deres fremtræden udstrålede kraft og arrangement.

Stykket, der er er arrangeret af Bente Stenger, fyldte hele lokalet, og det stående bifaldet blev bare ved.

Orkesteret kvitterede med et ekstra nummer »Hallelujah« af af Leonard Cohen.

Georg Buhl

Da instrumentundervisningen kom til Sydslesvig

SKURK

Bente vidste ikke, at hun skulle få et liv i Sydslesvig, da hun i begyndelse af nullet var med til at arrangere koncerter i Sydslesvig. Pludselig var hun en del af hverdagen her og er nu i gang fra morgen til aften.

- Kære Bente, jeg vil gerne takke dig for det store smukke arbejde, du udfører for os her i orkesteret. Du skaber sådan en god stemning. Du gjort SKURK til min kernefamilie. Det er for os en stor ære at være sammen med dig.

Det sagde medlem af orkesteret, basklarinettisten Rebecca Beland på orkesterets vegne til lederen og dirigenten af SKURK, Skoleforeningens Underholdningsorkester, Bent Stenger lørdag den 9. juni i A. P. Møller Skolens festsal.

Stemningen var da på sit højeste. SKURK havde lige spillet den sidste tone af det sidste nummer af dette års program »Hjertestarter« af gruppen Nephew.

Nummeret var også arrangeret og dirigeret af Bente Stenger.

FOTO: GEORG BUHL

Leder af SKURK siden 2010: Bente Stenger.

Musiklærer

Bente Stenger er fra Fyn. Af titel er hun uddannet »Musiker-Performer med diplom«. I begyndelsen af nullet var hun med til at arrangere koncerter for SSF i Sydslesvig. Blandt andet også i Frederiksstad. Sideløbende begyndte hun at undervise børn i at spille på instrumenter blandt andet i Frederiksstad Ungdomsforening. Børnene blev til et lille orkester, og så tog tingene fart.

- Pludselig kom jeg oftere til Sydslesvig

Skoleforeningens daværende direktør, Anders Molt Ipsen, der selv har ledet spejderorkestre, fik øje på Bente.

- Vi havde jo ingen, der kunne undervise i spil på instrumenter på den måde i Skoleforeningen, sagde han.

Han spurgte, om hun kunne tænke sig at tilbyde frivillig musikundervisning i Skoleforeningens regi. Det kunne Bente godt, og så gik det stærkt. I dag er Bente fastansat musiklærer ved Skoleforeningen, og hun har i dag 50 elever, der får enkeltmandsundervisning.

Store værker

I 2010 blev Skoleforeningens Underholdningsorkester dannet. Sammen med andre var Bente med til at få det hele til at hænge sammen.

Hun var blevet gift med daværende skoleinspektør i Frederiksstad Bjarne Wulff, der samtidig kom til at hedde Stenger til mellemnavn.

Parløb

Bente er i dag en eftertragtet musiklærer. Hun kan ikke dække alle de job, hun får tilbudt. Til hverdag underviser hun grupper i Husum, Frederiksstad og Tønning.

- Bjarne og jeg arbejder godt sammen. Uden Bjarne kunne det slet ikke lade sig gøre at arrangere så store koncerter, siger hun.

Bjarne tager sig af mange praktiske gøremål, og så arbejder hans hoved altid med at sammesætte det kommende års program for SKURK.

- Jeg tror, at han tænker på det hver dag, siger hun.

Skurk

Orkesteret hedder som nævnt SKURK. Det er Skoleforeningens Underholdningsorkester. SKURK består af 38 musikere, og de gav en koncert i to afdelinger.

- Målet med SKURK er blandt andet at styrke og pleje unge musikeres interesse for at spille et instrument og udvide deres musikalske horisont. Samtidig vil vi gerne være med til at styrke sammenholdet og tilknytningen til mindretallet, fortæller Bente.

Skurk har øvet sammen otte lørdage og en weekend i løbet af det forgangne år.

Med fra begyndelsen

Joke (trombone) er 21 år og bor i Kiel. Kender Bente fra grundskolen af i Frederiksstad.

- Jeg elsker hendes undervisning. Jeg har været med fra begyndelsen, og jeg vil blive ved med at spille sammen med Bente.

Rebecca (basklarinet) 22 år har været i Afrika og New Zealand. Kom hjem for at være med i SKURK igen.

- Det er en gave at få lov til at være sammen med Bente. Hun skaber et smukt sammenhold.

Clara Andersen. 18 år. Jeg har beundret hendes musikundervisning lige fra 1. klasse af.

Georg Buhl

På scenen

SKURK Ensemble:

• Sang · Helene Frank, Ane Schöler

• Piccolo · Karla Scheithauer

• Tværføjte · Ulrike Sukohl · Mathilde Happich

• Es-klarinet · Monique Simmon

• Klarinet · Clara Andresen · Johanna Max · Melanie Gebhard · Martje Hinrichs · Laura Ziegert · Jytte Loff · Lilli Rachenpöhler

• Altklarinet · Andrea Wiborg · Inga Fiedler

• Basklarinet · Rebecca Beland · Christopher Max

• Alt- og barytonsax Axel Nissen

• Altsaxofon · Maximilian Jockel · Paul Ziegert · Kerstin Pauls

• Tenorsaxofon · Gabi Beland

• Trompet · Bjarne Stenger-Wulff · Sophie Hunger · Franz Muggenthaler

• Trombone · Joke Aron Unger · Anders Molt-Ipsen · Felix Roth

• Cello · Martin Sader · Fritjof Bulda

• Klaver · Niklas Bang

• Elbas · Merten Frank

• Pauker · Sascha Voecks

• Slagtøj · Paul Kropp · Lennard Voecks

• Marimba · Kim Philipp Möllgaard

• Harpe · Elena Lavrentev

• Dirigent: Bente Stenger

“ I går store fejl - i dag små fejl -
i morgen perfekte!

Bente Stenger,
dirigent
gode råd til generalprøven

Kor er Cool

• Freja Cortnum Jørgensen · Lærke Rahr Futtrup · Chiara Duus Marie-Luisa Nierade · Tammy Josephine Neumann Anna-Christina Duscha · Luna Elise Rahr Futtrup · Joris Franke Jannek Becher · John Julius Flounders · Henrik von Oettingen Fabian Sawatzki · Niklas Ebersbach ·Ohm Tongdon-Am

• Konstruktion: Frøya Gildberg

• Konferencier: Jens M. Henriksen

• Teknik: Sascha Urban

FOTO: GEORG BUHL

Bente Stenger dirigerer generalprøven.

“ I skal kigge ud over publikum. Ikke ned
i gulvet

Bente Stenger,
dirigent
gode råd til generalprøven

“ Hvis I ikke kan høre melodien, er det-
fordi I spiller for højt

Bente Stenger,
dirigent
gode råd til generalprøven

»Kan du få øre på Tryllefløjten?«

FOTO: ARKIV

Projektleder Peter Vogel og hans magiske fløjte hjalp med at guide 250 børnehavebørn og deres pædagoger gennem en del af Mozarts opera Tryllefløjten

Projekt

Børnehaver på tværs af grænsen lærte opera at kende.

Børn fra Harreslevmark Børnehave og syv andre børnehaver fra både mindretallene og flertalsbefolkningen nord og syd for grænsen deltog forleden i en workshop »Kan du få øre på Tryllefløjten?«. Det er projektet »opera på grænsen«, som har arrangeret workshoppen. Projektet har til formål at udvikle og udbrede opera i grænseregionen.

- Opera rummer alt: musik, skuespil, sang, billed-kunst og ofte også dans. Den sætter en ramme, hvori komedier og tragedier udfolder sig. Men omfanget gør også, at den i dag opfattes som svært tilgængelig, siger projektlederen for opera på grænsen Peter Vogel.

Formidling

Det vil Opera på Grænsen råde bod på med materialet og et tilhørende formidlingsprojekt »Kan du få øre på Tryllefløjten?«.

- Børn og pædagoger i de otte dag-institutioner mødte hinanden om Mozarts syngespil Tryllefløjten. Først blev pædagogerne sendt på kursus, og derefter mødtes institutionerne to-og-to - en dansk og en tysk - til workshops, hvor de arbejdede med musikken og materialet - sammen til trods for sprogforskellen. Projektet blev afsluttet med en stor koncert på Harreslev Danske Skole, siger han.

Under workshoppen arbejdede børnene med opera på mange forskellige måder. Med et fokus på lyt-

ning og lyde blev børnene forberedt til koncentreret og fokuseret lytning. Børnene samarbejdede med lytte-øvelser. De øvede sig blandt andet i at lytte intensivt til alt det, der plejer at være baggrundslyde inde i børnehaven og uden for børnehaven.

Børnenes indgang til operaen Tryllefløjten var, at pædagogen fortalte handlingsgangen i operaen. På en måde der var tilpasset målgruppen.

Der blev lyttet til til centrale uddrag fra operaen i forbindelse med fortællingen. Der var fokus på musikoplevelsen, så børnene kunne samtale om, hvad de forestiller sig, hvad der evt. sker i deres krop, når de lytter, og hvilken stemning de synes, der er i musikken. De tegnede også til musikken for der igennem at udtrykke deres oplevelse. Der blev også arbejdet med musikforståel-

se, sang, stemmeøvelser og sanglege for at træne børnenes stemmer og bruge den på nye måder, og nogle af scenerne i tryllefløjden blev dramatiseret.

Evaluering

Under hele forløbet har pædagogerne fungeret som formidlerne. Undervisningsmaterialet var tilrettelagt sådan, at det ikke kræver særlige kundskaber inden for musik at arbejde med det.

Projektet er løbende blevet evalueret i forhold til, hvordan børnene har arbejdet med opera, udvikling af sociale kompetencer, at indgå i en gruppe, overholde regler og tage initiativ. Der er også blevet evalueret på barnets sproglige kompetencer.

Dansk-frisisk børnehave var flittige til at samle penge til nyt legeredskab.

FOTO: DANIEL DÜRKOP

Børnene bruger det nye legeredskab både til at klatre, og til at spille rollespil.

meget klart formulerede ansøgning, der gav succesen.

- Jeg tror, at folk er villige til at støtte dansk-frisiske projekter, og jeg tror, at det var en god ide, at vi sendte både tegninger og en beregning af omkostningerne med i ansøgningen, siger Dorte Grubbe Sönnichsen.

Op gennem sommeren har været helt vilde med skibet, siden det blev stillet op for nogle uger siden.

- Det lykkedes ikke at få børnene til at vente til den officielle indvielse, med at lege på skibet, men det er helt i orden, siger Dorte Grubbe Sönnichsen, og Thora Karl tilføjer:

Det er et helt særligt legeredskab. Det er både til dem, der vil klatre og kravle og til dem, der vil spille rollespil.

Sydslesvigudvalget på vestkysten

Besøg

Folketingets Sydslesvigudvalg var i sidste uge på besøg i Sydslesvig. Sammen med Skoleforeningens formand Udo Jessen og direktør Lars Kofoed-Jensen har udvalget været på Sild for at se på de nybyggede tjene-

steboligheder. Bagefter gik turen til skolen i Vesterland, hvor udvalget blev præsenteret for renoveringsplanerne.

- Udvalget har været glad for mødet på Sild og især, at de var der i skoletiden og kunne opleve skolens hverdag med eleverne, sagde Udo Jessen efter mødet.

Sydslesvigudvalget var desuden en tur til Center for cricket og kunst, Mikkjelberg og børne- og ungdomshuset i Husum.

Nu blev daginstitutionen også indviet

Fejring

150 gæster var med til fest da daginstitutionen blev fejret i Harreslev.

I midten af juni blev Harreslevløkke Daginstitution indviet officielt. I brug har institutionen allerede været siden sensommeren sidste år.

- Dagtilbuddet kickstartede den 1. 9. 2017 med de første 12 børn, og allerede to måneder senere var Harreslevløkke op på 36 børn. I dag er Harreslevløkke booket ud med i alt 44 børn – deraf 37 vuggestuebørn. Vi har et personaleteam med i alt 10 fantastisk engagerede og motiverede medarbejdere. Kæmpe tak for jeres fantastiske indsats – også da hele etableringen stod på. Der var, og er stadig, mange beslutninger, der skulle tages, og det er bestemt ikke altid let, sagde Skoleforeningens dagtilbudschef, Petra von Oettingen under indvielsen.

Visoner

Et langt forløb er gået forud for dagens indvielse, etablering af Harreslevløkke Daginstitution. Efter mange intensive samtaler mellem Dansk Skoleforening, Gemeinde Harrislee og kreds Schleswig-Flensborg blev det den 19. september 2016 tid til det traditionelle spadestik. Et år efter kunne dørene åbnes for de første vuggestuebørn, børnehavebørn og deres forældre.

- Harreslevløkke Daginstitution vision er at opbygge en sansemotorisk institution, som vil benytte »sansemotorikken«, som overordnet metode/redskab i dagligdagen med børnene. Vi lægger vægt på leg og bevægelse. Vi ønsker at skabe gode forudsætninger for motorisk udfoldelse og rig mulighed for sanselige erfaringer og udfordringer. Vi mener, at en god motorik er fundamentet for al videre udvikling. Bevægelse er den røde tråd gennem vores pædagogiske arbejde. Vi vil give børnene et godt udviklings- og læringsmiljø med masser af gode oplevelser, udfordringer og viden, hvor omsorg, nærvær og anerkendelse er vores nøgleord, sagde Sylvia Purucker under festen.

- I Harreslevløkke Daginstitution ønsker vi samtidig at fremme børne-

Børnene legede, mens de voksne lyttede til talerne.

FOTOS: DANIEL DÜRKOP

Jonna og Zoey klippede det røde bånd over.

nes selvstændighed, og derfor arbejder vi ud fra Lise Ahlmanns princip »Så lad barnet dog selv«. Dette betyder, at børnene aktivt bliver inddraget i fx bleskift, på og afklædning, spisning, men selvfølgelig altid med udgangspunkt i det enkelte barns motivation, udviklingstrin og erfaringer. I denne proces styrkes ikke kun motorikken, men også begrebsforståelsen, sproget, selvtiliden og samarbejdet, sagde hun.

- Vi vil gerne være en institution, hvor der er rart at være - både for børn, personale og forældre - en institution, hvor der er anerkendelse, engagement, faglighed, troværdighed og en masse glæde og spontanitet, og hvor børnene får et stærkt selvverd

og troen på sig selv. En pædagogisk hverdag, der er fyldt med leg og læring, hvor barnet danner et stærkt fundament for, at det klarer sig godt senere i livet, sagde hun.

Integreret institution

Harreslevløkke Daginstitution er en integreret institution, der modtager børn i alderen 0-6 år. Der er to vuggestuegrupper, det er de 0-3 årige, og to aldersintegrerede grupper med børn i 1-6 års alderen.

Fra kristendomskundskab til religion

Læreplaner

Barnet eller faget har fået et nyt navn, men beholder fortsat sin helt egen DNA.

Således kan det glade budskab lyde, som er essensen i den besluttede navneændring for faget »kristendomskundskab« til »religion«. Ved denne navneændring har styrelsen ved Skoleforeningen på sit møde d. 5. juli truffet en afgørelse, der tager udgangspunkt i den særlige dansk-tyske kontekst, som Skoleforeningen driver skole i i Sydslesvig. Med beslutningen har Skoleforeningen ikke fjernet sig fra folkeskolens Fælles Mål for faget kristendoms-kundskab eller bevæget sig længe væk fra en dansk folkekirkelig tradition. Beslutningen om navneændringen sker i Skoleforeningens lancering af nye læreplaner, som bliver implementeret fra skoleåret 2018-2019 og gældende guideline for børnenes læring og almindennelse fra og med skoleåret 2019-2020. Med de nye læreplaner har Skoleforeningen valgt at lægge sig tydeligt op ad den danske læreplansdagsorden, der italesætter fagenes indhold i kompetencemål på baggrund af

færdigheds- og vidensmål. Skoleforeningen driver dansk pædagogisk virksomhed og den danske kompetencemålshåndskrift matcher håndskriften i de slesvig-holstenske læreplaner.

Tæt på dansk pædagogik

Så aldrig har Skoleforeningen formelt været tættere på en dansk pædagogisk virksomhed, end vi er i dag. Så hvorfor så ændre den danske betegnelse for faget kristendoms-kundskab? Begrundelsen skal findes i vores særlige dobbelthed i den kirkelige selvforståelse. I Danmark holder man i læreplanene fast i navnet kristendoms-kundskab. Faget er et almindendannende fag i et samfund, der bygger på centrale kristne værdier. Denne kulturkontekst er den samme i Sydslesvig, og den grundpræmis vil ikke ændre sig ved en navneændring til religion. Begrundelsen ligger i konteksten. Modsat Sydslesvig taler faget i Danmark ind i en samfundskontekst, hvor Danmark har en særlig folkekirkelig ordning, i og med stat og kirke ikke er klart adskilt i grundloven fra 1849. I Sydslesvig opleves faget i en samfundskontekst, hvor stat og kirke er skarpt adskilt. Den tyske kir-

kelige tradition holder efter det tredje rige centralt fast i denne skelnen. Derfor vil navnet kristendoms-kundskab af mange helt naturligt opleves som en indsnævring i fagets almindendannende greb. Navneændringen vil dog ikke ændre på, at faget stadig er almindendannende i nogen grad værdiformidlende i forhold til etiske refleksioner med baggrund i bibelske livstolkninger.

Når fagets almindendannende præmis således er fastslået, kan navnet kristendoms-kundskab alligevel give et misvisende signal, fordi skolen i Sydslesvig i langt højere grad end i Danmark er skole i et samfund, der har mange kirkelige, religiøse og andre traditioner, herunder fx en katolsk, muslimsk og filosofisk tradition. Tyskland er som samfund generelt meget rummeligt over for de forskellige kulturer og religioner, der kendetegner det moderne oplyste Tyskland, som vi kender det i dag. Denne rummelighed ligger implicit i skolens værdisæt. Så selvom faget kristendoms-kundskab rent indholdsmæssigt faktisk også bygger på dette værdisæt i fagets nye læreplaner, vil navnet kristendoms-kundskab i Sydslesvig trække på en anden medbetydning, end det gør i

FOTO: DANIEL DÜRKOP

Navneændringen betyder ikke, at faget har fjernet sig fra den kristne tradition.

Danmark.

I høringsfasen for læreplanerne har udvalget bag de nye læreplaner modtaget en lang række udtalelser, fra både forældre og lærere, som har opfordret til navneændring fra »kristendoms-kundskab« til »religion«. Med beslutningen lytter styrelsen således til foreningens mange stemmer. Beslutningen fastholder dog fagets centrale betydning i barnets og den unges egen socialiseringsproces, hvor barnet og den unge som myndig borger skal opnå kompetencer til at træffe beslutninger også ud fra

etiske og religiøse referencer. Heri ligger fagets kendte almindendannende DNA, der med navneændringen ikke antastes. Det nye ligger i, at fagets DNA med navnet religion nu kommunikerer i Sydslesvigs særlige dansk-tyske kirkelige tradition. Den kontekst som Sydslesvigs skolevæsen skaber undervisning og læring i. Se Skoleforeningens nye læreplaner her: www.skoleforeningen.org/laereplaner

*Eberhard von Oettingen,
områdechef Dansk Skoleforening
for Sydslesvig*